

A kontra

17/11/09

UMÍME ŽÍT S OPRAVDVOVOU SVOBODOU?

V polovině listopadu nás čeká velkolepý spektakl připomínající slavnou *sametovou revoluci* před dvaceti lety a navozující počáteční mýtus dnešní doby. Bude se připomínat, jak *všichni slušní lidé* povstali proti moci, a pouhýma holýma rukama a ochotou nechat se mlátit ji porazili. Vzpomínající budou ve svých myšlenkách zas jednou o dvacet let mladší. Málokdo asi připomene verše Egona Bondyho, které napsal jen pár dní po listopadu:

*Všechno co jste chtěli to jste dostali
zase vám akorát nasrali
a rvát vlasy by si měl pan Havel
za to jak to s váma sválel...*

Snahy navodit znovu obraz plných náměstí a využít je k aktuálním politickým cílům (zviditelnění bývalých studentských vůdců, přihlášení se k USA, vyloučení části společnosti jako „dědiců minulosti“) svádí k posměchu. Z roku 1989 si ale přesto můžeme leccos odnést. To, že dosud poslušné opory režimu byly ochotny jít ze dne na den na náměstí vyjadřovat nesouhlas a *velké odmítnutí* režimu, ukazuje, že žádná moc nemusí být tak stabilní, jak se jeví. Vždyť mnozí z těch lidí se ještě půl roku předtím domnívali, že se změny nedožijí. Poučit nás může i solidarita lidí v ulicích a očekávání, která spojovala svobodu pro každého se slušnými a otevřenými poměry v celé společnosti. Očekávání se nenaplnila, kolektivní předsevzetí *budeme svobodní a budeme lepší* nám přesto ukazují potenciál podobných vzednutí, které mohou provázet společenskou změnu.

Na přelomu listopadu a prosince si můžeme připomenout deset let od jiného pouličního *velkého odmítnutí* – tentokrát se ovšem týkalo kapitalismu a neodehrálo se pod národními symboly, naopak se snažilo být globální. Roku 1999 se odehrála nikoli první, ale rozhodně symbolicky nejvýznamnější bitva „hnutí mnoha hnutí“ proti globálnímu kapitalismu a jeho organizacím. V ulicích amerického Seattlu vznikaly obrazy, které byly inspirací pro další kolo konfliktů s kapitalismem po celém světě. Odboráři se zde potkávali s anarchisty, ekologové s duchovními, feministky s indiánskými aktivisty. Jistě, i vlna protestů inspirovaných Seattlem měla svůj úpadek a odliv. Ukázala nám ale vlastně mnohem víc než listopad 89 – že se můžeme organizovat sami, že se obejdeme i bez vůdců, kteří budou řečnit z tribuny a vyjednávat kompromisy s mocí, že proti systému nemusíme stát pouze s holýma rukama...

I nyní potřebujeme *velké odmítnutí* systému, který nás rozděluje do do předem připravených rolí a staví proti sobě, který organizuje naše životy podle potřeb co největšího zisku a který ničí přirozené prostředí, z kterého jsme vzešli. Není ovšem na místě spoléhat na magii čísel – ani „osudových osmiček“, ani „kulatých výročí“. Změna je vždy výsledek dlouhodobých aktivit: podřívání souhlasu s vládnoucími myšlenkami, ukazování příkladů, že se lze postavit proti moci, otevírání diskuse o alternativách. Ovoce takových aktivit se sklízí často po dlouhé době – o to je ale posléze sladší.

NEKUP TO

Nakupuj! – řvou každodenně desítky tisíc reklam ze všech stran. Takto útočí na naše životy velké korporace i malé firmy, manažeři všech mírně přebytečných služeb, ale také ti, kteří zpřístupňují zdravotnictví nebo kulturu. Jsme nuceni ke konzumu i státy (vysoká úroveň individuální spotřeby se považuje za tahouna národních ekonomik v podmínkách celosvětového kapitalismu), stejně jako postmoderní společnosti, která na konzumních rituálech staví základy „vyspělého“ životního stylu. Máš nakoupeno na Vánoce? Už jsi vyzkoušel náš nový výrobek? Musíš aktualizovat tuto službu pro přístup ke všem možnostem. Neplatíš? Tak nemáš. Nenačupuješ, tedy nejsi. Konzum je klec, z níž se zřejmě (neocitneme-li se mimo běžné role v současné společnosti) nejdě úplně dostat. I zažité vztahy se ale můžeme snažit proměňovat – kritickým přístupem a vlastní tvořivostí. Pro první krok stačí, když budeme konzumovat uvědomělejší způsobem: se zájmem o podmínky, v nichž vznikají námi nakupované výrobky a o činnost subjektů, které je vytvářejí či prodávají. Existují ovšem i alternativy k nakupování samotnému: hodně věcí a služeb můžeme získávat pouhou výměnou v okruhu známých, jiné předměty si jsme schopní s malou námahou vyrobit sami. Za zdroj dalších mohou posloužit stovky odpadních kontejnerů a skládek, které v sobě skrývají nepřeberné množství často naprosto funkčních a kvalitních věcí. Na 28. listopad připadá Světový den nenakupování (Buy Nothing Day), který je nejen protestem, ale i oslavou možností nabourávat klec konzumerismu. Lidská tvořivost nezná meze, a tak je způsobů, jak se postavit jeho diktátu, hodně. Vyberme si tedy z pestré nabídky vlastních nápadů a zkusme – aspoň na jeden víkend – nechat peněženky doma.

Fátima Weinerová

KLID VE SNĚMOVNĚ, RUCH V ULICÍCH

Jak Nizozemí přichází o squatting

Když se řekne Mexiko, člověk zná alterglobalizačního hnutí si vybaví indiánské povstalce – zapatisty. Když se řekne Španělsko, člověk zná radikální historie si představí boje anarchistů ve třicátých letech. Když se řekne Holandsko, člověk zná alternativ v bytové politice si představí squatting. Vezměte Mexiku zapatisty, rozvineme masovější globální boje. Vezměte Španělsku historické a inspirující vzpomínky, napíšeme si v ulicích nové. Vezměte Holandsku squatting...

Tři tečky praktičtější než nabubřelá hesla, protože země tulipánů skutečně přichází o squatting a na hlavní reakce v ulicích se stále spíše čeká (přestože na některé už došlo, včetně symbolické demonstrace v Praze před nizozemským velvyslanectvím). Inspirační zdroj mnoha squatterských bojů po světě, včetně Česka, dostal smrtelnou ránu. Zákon známý jako Squatting Ban byl připravován tři roky. Patnáctého října byl schválen dolní komorou nizozemského parlamentu. Čeká se již pouze na schválení horní komorou, což ale patrně bude formalita, protože v obou komorách mají nově většinu pravicové, křesťanské a konzervativní strany. Zákon kriminalizující squatting má platit od ledna 2010. Od Nového roku tedy budou stovky squatů ilegální a „připravené“ k vyklizení. Kdo neuposlechne, tomu bude hrozit odnětí svobody v rozsahu jednoho až tří let. V počáteční fázi v Nizozemí neexistoval zákon, který by se squattingem jakkoliv zabýval a policie nevěděla, jak v takovýchto situacích reagovat. V roce 1971, kdy se problematika squattingu dostala do parlamentu, zde již byly desetitisíce lidí, kteří na jeho podporu vyšly do ulic. Politici byli dotlačeni k přijetí zákona, který definoval, za jakých podmínek lze legálně obsadit nevyužívaný objekt: pokud je alespoň rok prázdný a jeho majitel není schopen prokázat, že s ním má konkrétní plány (nestačí např. stavební povolení). Squatteréři pak musí dosvědčit, že jejich záměrem je skutečně dům obývat. Ihned po obsazení je třeba kontaktovat policii, která přijede zkontrolovat, je-li v objektu přítomna postel, stůl a židle. Splněním těchto podmínek objekt připadá squatterům. Majitel se i nadále může „svého“ majetku domáhat zpět, nikoli však u zásahové jednotky policie, ale u soudu. Zde musí předložit své reálné záměry s objektem, které zaručí, aby nebyl opuštěn. Účinný systém, který upřednostnil řešení palčivého problému s nedostatkem bydlení před soukromým vlastnictvím. Zákon kriminalizující squatting prošel i přesto, že proti němu existuje silná opozice – včetně např. radních velkých holandských měst. Schválně, dokážete si představit Pavla Béma v takové roli? Zákon prošel i přesto, že nenabízí žádnou alternativu k řešení problémů s bydlením, které nastanou, jakmile začne policie squatery vyhánět na ulici a squaty zavírat. Zákon prošel i přesto, že 15. října, v den hlasování o zákoně v dolní komoře, příznivci squaterů i squatteréři samotní obsadili náměstí před parlamentem a domáhali se slyšení. Namísto toho se dočkali policie, která po setmění pokojně demonstranty vyhnala z náměstí a desítky jich pozatýkala. Zákaz squattingu nebude znamenat konec jeho praktikování. Stejně jako v případě dění po vyklizení Milady, lidé vyjdou do ulic. Kam jinam by šli, když přicházejí o domovy? Ne desítky, ani stovky, ale tisícovky „psychopatů“ v ulicích se stanou, stejně jako např. po vyklizení kodaňského squatu Ungdomshuset před necelými třemi lety, noční mýrou křesťanských konzervativců.

Jonáš Triangl

KODANĚ 2009: ZELENÁ, NIKOLI KLAUSOVA PLANETA

Jednou jsem zaslechl Klausovy spojence z ODS zesměšňovat globální oteplování: „Nevím, co těm ekoteroristům pořád vadí. Kdyby se pořádně oteplilo, Česká republika už nebude bez moře. Z jihu Jadran, ze severu Balt. To by byla pecka!“ Na každé srandě je část pravdy. Z téhle mrazí. Nabízí se totiž otázka: „Co s těmi, kteří dnes žijí u moře?“ Třeba se naučí dýchat pod vodou. Jsou to koneckonců jenom chudí... Země se soustavnými zásahy lidské ruky proměňuje: vyprazdňuje své původní vnitřnosti (ropa, drahé kovy, plyn,...), holí se do hola (kácení deštných lesů, eroze půdy,...) a snaží se sžít s náhradními orgány, které jí byly vnuceny (radioaktivní odpad, oxid uhličitý, kyselý déšť). Ústa nemá, bránit se nemůže. Člověk, původce jejího ničení, se tak dostává do paradoxní situace: musí se snažit napravit, co sám napáchal. Státisíce lidí se snaží přírodu neničit. Neublížovat „Matce Zemi“ se stává principem hodnotových systémů většiny světové populace. Bohužel tato většina nemá možnost ovlivnit globální změny klimatu. Rozhodovací pravomoce totiž jsou v rukou úzké skupiny lidí. Ti se začali od roku 1992 na světové úrovni nepravidelně scházet. Možná pamatujete na jednání v Kjótu v roce 1997. Spojené státy americké, země produkující nejvyšší množství oxidu uhličitého na hlavu, o několik let později za vlády George W. Bushe odmítly podepsat Kjótský protokol, který by je zavázal snížit do roku 2012 jejich produkci o 5%. Prý by to oslabilo americkou ekonomiku. Dvanáct let po Kjótu se ministři životního prostředí téměř dvou stovek zemí, úředníci i lobbyisté nadnárodních korporací a diplomaté sejdou v dánské Kodani v prosinci tohoto roku, aby na čtrnáct dní trvajícím summitu rozhodli u budoucnosti Země na desítky let. Hlasy většiny světové populace opět nemají být slyšet a proto se v ulicích Kodaně uskuteční kontra-summit. Vrcholít by měl těsně před polovinou prosince. Budou sice už mrazíky, ale živě si dokážu představit, že např. hořící figuríny Václava Klause by celou akci mohly příjemně ohřát.

Jonáš Triangl

VÍDEŇ: DESET DNÍ SQUATOVANÉ SVOBODY

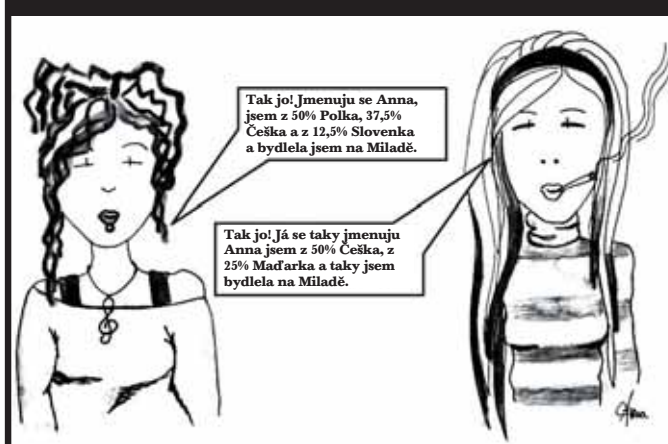
Skupina přibližně pětadvaceti lidí se v podvečer 2. října za zvuků rozbíjeného skla dostává do bývalé školy na adrese Triester Strasse 114, Vídeň. Rychle si zvolí „uhájitelný“ prostor a většina energie se zaměřuje na stavení barikád. Vyjednavací z městského magistrátu a státní policie dá najevo, že policie chce mít volný víkend a vídeňský Akční Týden Hausprojekt tak dostává zelenou. Po sedmidenních akcích Co-Mutiny v Bristolu a pražském Týdnu nepřizpůsobivosti se konala podobně laděná událost i v Rakousku. V ovzduší protisquatterské politiky, která o sobě dala v Evropě poslední dobou vědět (přes Prahu, Londýn až po Nizozemí) se Hausprojekt na více jak týden stal komunitním sociálním centrem, které nejen představovalo inspiraci pro veřejnost, ale především se zde ideje pomocí přímé akce stávaly realitou. Rakouské hnutí je silné a rozmanité (minimálně v porovnání s českým), ale vedle legalizovaných squatů a pronajímaných míst měl právě tento projekt přinést i okupovaný autonomní prostor. Ten se po akčním týdnu měl stát místem k bydlení a dalším sociálním centrem ve městě, kde je 80 000 prázdných bytů. Čtyřpatrová budova se na deset dní proměnila v místo s galeriemi, workshopy, kinem, chill-outem a kuchyní, která z vyhozených přebytků okolních supermarketů vařila pro 50 až 100 lidí každý den. Aktivisté se museli po celou dobu potýkat s praktickými problémy chodu společenského centra (zásoby, voda, odpad, organizace...). Zároveň řešili a reflektovali problémy struktur, rozhodovacích procesů, sexismu a podobným blokům, kterými nás obdarovala kapitalistická společnost. Hausprojekt v Triester Strasse 114 skončil 12. října kolem čtvrté hodiny ráno. Na 140 policistů a speciální jednotka překvapili squattera a bez problémů barák vyklidili. Hausprojekt skončil, ale těch deset dní dalo mnohým zkušenosti a další inspirovalo k odporu proti antisociální politice Evropské unie i jejich národních států.

Roman Kocek

Výstava o Hausprojektu akcionwoche je k vidění
v Infoshopu v Truhlářské 11.

KOMIX: O Annách

AnnAnna číslo 1

**Najděte Annu a Annu na plakátu v minulém čísle.
Výherce nic nedostane.**

VĚDA A VYSOKÉ ŠKOLY – BYZNYS JAKO KAŽDÝ JINÝ?

Rozhovor s socioložkou Terezou Stöckelovou

Vysoké školy a akademie věd v posledních letech stále častěji slychají, že by se měly zreformovat. V překladi do čistoty to znamená přinášet za méně peněz a s menší nezávislostí výsledky, které budou mít více společného s „praktickou uplatnitelností“ pro soukromé firmy než s „vědou“. Univerzity mají vyrábět „lidské zdroje“ vydrilované v praktických dovednostech pro firemní rutinu, vědecké ústavy „užitečné“ poznání v podobě patentů – anebo přenechat veřejné prostředky na výzkum soukromým firmám. Proti tomuto vývoji se už bouří i tradičně spíše zdrženliví akademici. Socioložky Terezy Stöckelové (mimo jiné autorky knihy o biotechnologiích a odporu proti nim) jsme se zeptali na souvislosti těchto protestů.

Vláda čísel nad příběhy

Oč jde ve sporu o financování vědy? Často slycháme, že to jen jedna skupina bojuje za to, aby jí její zvláštní koníčky platila celá společnost...

Ve sporech jde vždy o víc věcí zároveň a každému může jít o trochu něco jiného. Některým vědcům asi jde hlavně o pokračování v práci, která je baví. Jiní si myslí, že rozvoj společnosti je bez vědy zcela nemyslitelný a podfinancování vědy je návrat do „barbarských časů“. Mně osobně jde o jednoduchou věc. Akademické a vysokoškolské instituce se mají podle reformy podřítit té samé logice, která zachvacuje i jiné společenské instituce a oblasti života: užitečné, dobré a legitimní je pouze to, co lze vyčíslit a v ideálním případě převést na finanční vyjádření. Čísla mají absolutní primát nad příběhy. Tento buldozer údajné objektivity nejen nedokáže mnoho důležitých vrstev skutečnosti postihnout, ale nutí nás tyto vrstvy opouštět a nechávat zajít na úbytě nebo dokonce cíleně poškozovat. Zároveň jde v reformě o přesun značných prostředků z Akademie věd do financování projektů tzv. aplikovaného výzkumu, vývoje a inovací soukromých firem. Přitom už dnes se 13% výzkumu v podnikatelském sektoru financuje z veřejných rozpočtů, což je téměř nejvíc z celé Evropy.

Podobný střet se před rokem odehrál kolem vysokých škol. Ministerstvo školství tehdy navrhovalo užší propojení univerzit s byznysem, omezení aka-

demické samosprávy a podobně. Podařilo se tyto plány zastavit?

Reforma vysokých škol a vědní politiky je vedená z velmi podobných pozic a často týmiž lidmi. I tehdy šlo o posílení tržních či kvazitržních principů ve fungování vysokoškolského systému. Vzdělání se pak bere hlavně jako „investice“ jednotlivce do vlastní kariéry; dobré, užitečné a legitimní jsou jen takové kurzy, o jejichž absolventy má zájem pracovní trh atd. Reformu vysokých škol se podařilo oddálit, ne zastavit. Tým kolem Petra Matějí připravuje nyní paragrafované znění vysokoškolského zákona, který má vycházet z Bílé knihy, jenž byla loni předmětem prudkého odporu akademické obce. Připravený zákon bude „čekat“ na novou vládu. Pokud ta bude postavena před hotovou věc, bude se jí jistě těžko obhajovat jakákoli podstatnější alternativa v přístupu. Je proto důležité, aby odpor proti reformě průběžně pokračoval. Důležitou roli zde hraje, jako jedna z mála vysokých škol, Univerzita Karlova. Musím říct, že mě příjemně překvapila a v této věci se k ní ráda hlásím jako ke své Alma mater.

Auťori podobných návrhů vystupují jako stoupeni neideologických, věcných řešení problémů...

Jenže trh není objektivním mechanismem na poměrování hodnot mezi sebou, seslaným shůry, ale systémem, který už dopředu dává přednost určitým hodnotám na úkor jiných a některé neohledňuje vůbec. Obě reformy zdrazňují efektivitu, ekonomický profit, obchodovatelnost výsledků, mezinárodní standardizaci. Reformy naopak vůbec nebo jen okrajově řeší nezávislost vědění. Zakládám reformy vysokých škol je zvýšení rovnosti šancí, to je však jen obezlička: jak ukazuje zkušenost ze západních zemí, např. z Francie, v okamžiku, kdy má vysokoškolský diplom vysoké procento populace, přestává být diplom rozhodujícím faktorem pro životní šance. Ten, kdo ho nemá, bude mít zúžené možnosti, diplom sám ale k vysněnému zaměstnání nepomůže. Např. v Británii dnes opravdu dobré místo může získat jen ten, kdo absolvoval stáž v nějakém významné instituci nebo podniku, od které dostane certifikát a v níž naváže důležité neformální vztahy. Absolvovat takovou stáž je ovšem velmi drahé. Stáže jsou neplacené a většinou v Londýně. Koho nepodporí mojití rodiče, má malou šanci. Sociální hierarchie se v situaci relativně otevřeného přístupu na vysoké školy reprodukuje jinými prostředky. Toto však už reforma neřeší.

Investice naprázdno

Známe ze světa příklady úspěšných protestů proti podobným reformám?

Reformy, které tu dnes zažíváme, nejsou ničím zcela neobvyklým ani v západní Evropě. Řada myšlenek, kterými se zaštiťují, naopak odtamtud přímo přichází. Pojem „akademického kapitalismu“ byl sociology vědy zaveden pro popis toho, co se děje v USA. Že by se dalo někde mluvit o „výhře“ nad akademickým kapitalismem, to těžko. Všechny tyto jevy jsou globální – ne v tom smyslu, že by se všude odehrávalo totéž, ale zájmy, expertní diskurzy a propojení, které akademickou sféru tímto směrem strhávají, působí napříč státy a kontinenty. Reformu vysokého školství k nám např. nedávno přijeli podpořit experti OECD; kvalita české vědy, jejíž údajná nízká úroveň má být důvodem k reformě, se určuje v mezinárodních srovnáních počtu patentů a impaktovaných publikací. Pokud by měly být protesty opravdu úspěšné, musely by být také globální. Určité náznaky takové mobilizace lze ovšem v akademické komunitě dnes pozorovat. Např. nedávno vznikla mezinárodní síť European Network of Scientists for Social and Environmental Responsibility, která v těchto věcech hodlá působit. To, co se mi zdá z hlediska odporu jako nanejvýš důležité, je vnímat místa, kde se kvazitržní praxe hroutí vlastní vahou. To je třeba zviditelňovat a v těch místech přitlačit. Např. v Británii letos skončil první ročník studentů, kteří do svého vzdělání „investovali“ v podmínkách plného školného, které se tam postupně zvyšovalo až na současnou úroveň. Zároveň je letošek i rokem ekonomického propadu, který dramaticky snížil počet pracovních míst pro nové absolventy. „Investice“ visí do prázdna – svět je příliš nejistý na to, abychom se mohli chovat jako „racionální aktéři“. Nejde o rizika, pro která se můžeme svobodně jako jednotlivci rozhodnout, a proto je potřeba nést je kolektivně.

Lze si představit jiné fungování vědy, které by se vymanilo z diktátu „globální konkurenceschopnosti“ a ekonomické poptávky, ať už ze strany státu nebo firem?

Podstatnější změnu ve fungování vědy si nelze představit bez proměny společnosti jako takové. A naopak: pokud skutečně platí, že má dnes věda prostřednictvím technologií, expertních diskurzů i kritické reflexe klíčový vliv na to, jak se společnost vyvíjí, potom si ani proměnu společnosti nelze představit bez proměny vědy a výzkumu. Z tohoto hlediska mi připadá velmi podstatné, aby se akademický odpor proti reformám propojoval s jinými ohnisky a formami společenského odporu a kritické aktivity – ať už se týkají sociální spravedlnosti, životního prostředí, feminismu, zemědělských alternativ, ochrany soukromí proti špehování... Pro akademiky je tohle samozřejmě tvrdé sousto, protože jsou zvyklí o sobě uvažovat v termínech výlučnosti. Ale spojení na akademické půdě existují i dnes. Jaké obrysy by „jiná věda“ mohla mít? Především si myslím, že je hrozně důležité, aby byla participativní, abychom se všichni mohli více a příměji podílet na výzkumu, tvůrčím využívání jeho výsledků, vytváření inovací. Aby se priority výzkumu staly předmětem veřejných a politických debat, aby měly občané a jejich sdružení lepší přístup k akademickému vědění, aby se podporovaly společné projekty akademických institucí a nevládních organizací. Akademici musí sestoupit na zem a daleko více obhajovat svoji práci a její smysl ve vztahu k různým sociálním skupinám. Jen to může vědu – a společnost – zachránit před tím, že je definitivně ovládne logika průmyslové výroby, reklamy a spotřeby. Věda jako kritická a pluralitní instituce nezávislá na jednostranných zájmech se může zachránit, jen pokud bude brát vážně občanskou společnost a pokud se budou vzájemně podporovat.

Rozmlouval
Ondřej Slačálek

RAKOUSKÁ VLNA INSPIRATIVNÍHO ODPORU

„Vzdělání není na prodej!“, „Paláce pro všechny!“ „Odpor k škrtům ve vzdělání je součástí boje s kapitalismem!“, „Luxus pro všechny namísto profitu několika!“ Ale také výsměšně: „Bohatí rodiče pro každého“. Ve jménu těchto a dalších hesel se na rakouských univerzitách odehrála obrovská protestní vlna, která nejspíš jen tak neskončí. Zaprodání univerzit a akademických institucí soukromým firmám a jejich postupný přechod na tržní mechanismy ovládané fungování, plánované i u nás, se v Rakousku už setkává s aktivním odporem. Rakouští studenti se rozhodli namísto nečinného přihlížení zhoršující se situaci v systému vzdělávání zmobilizovat síly a obsadit přednáškové sály. Nejrozsáhlejší protestní akce

proběhly na vídeňské Akademii výtvarných umění, kde se symbolické generální stávky a okupace zúčastnily stovky studentů a tisíce jich vyšly do ulic. Protesty v podobě diskusí, přednášek, hudebního programu a demonstrací přinášejí první ovoce: odstoupil rakouský ministr vědy Johannes Hahn. Události na rakouských univerzitách jsou důkazem síly organizovaného vzdoru. I v české akademické obci už se v souvislosti s nově zaváděným systémem financování vědy objevují první hlasy volající na poplach, prozrazují převážně z řad vědců. Reforma se ale týká nás všech. Možná už brzy budou muset mobilizovat své síly i čeští studenti a rozčítat tak zatuchávající vody na našich univerzitách.

Michaela Pixová

MIGRANTI V ČESKU: LIDSKÉ ZDROJE NA JEDNO POUŽITÍ

Ondřej Slačálek a Michaela Pixová

Začátkem října zahynuli v troskách domu v Soukenické ulici na Starém městě pražském čtyři migrantští dělníci. Ani tato tragédie nepřiměla českou společnost plát se, jak se dbá o bezpečnost práce migrantů, jak moc jsou přetěžováni a vykořisťováni, kolik z nich končí v područí mafií. Po vlně bezprostředního mediálního zájmu se rozhostilo ticho. Nejen o příčinách tragédie a odpovědnosti za ni, ale i o jejich obětech. Migrantští dělníci? Kdo by se staral...

Kým jsou migrantští pracující? Pro ultrapravičáky, ale i značnou část levice a většinové společnosti podivní příživníci, kteří „berou práci našim lidem“. Pro liberály z médií objekty řeči o multikulturalismu, které by chtěli reálně vidět co nejméně. Možná tak několik cizinců s dokonalou češtinou, kteří se ve středostavovských džobech dobře zařadili do české společnosti, to prosím. Ale lidé, kteří dělají každý den dvanáctky, mají nejistou budoucnost a nemají jak „se zařadit“ – takoví by měli podle velké části české společnosti buď zmizet, nebo být aspoň co nejméně vidět. Jenže ouha, nejde to. Co jsme vytěsnili, se vrací.

This is what capitalism looks like

Žijeme v prostředí, které se tváří jako globální vesnice. Ve světě údajně se rozpouštějících hranic proudí napříč státy peníze, kultura a informace. Dojem úplné svobody však končí v nejzásadnějším bodě: u člověka. Volný pohyb lidí za pohybem zboží jaksí zaostává. Lidé se svobodně rozhodují, pokud na to mají, kam jet na dovolenou, ne už kde budou žít a pracovat. Je to paradox. Bohatý svět potřebuje a často i láká levnou pracovní sílu z chudších zemí, na druhou stranu se jí snaží regulovat represemi a ponižováním lidské důstojnosti. Migrantí, kteří v zemích, kde pracují, nemají celou řadu práv, představují „nejčistší“ podobu přeměny člověka na pouhý lidský zdroj. Anebo rovnou živý stroj. To, jak moc je migrant vnímán jako lidská bytost, je přímo úměrné legalitě jeho pohybu v cizí zemi. Ziskat a udržet legální práci v Česku ale není nic snadného. Poptávka po levné pracovní síle, která je mnohdy i za „český plat“ nedostatková, se přitom neustále zvyšuje. A „kde je poptávka, existuje i nabídka“, jak by řekla oblíbená neoliberalní formulka. I za cenu obrovského rizika tak na území Česka, stejně jako

do ostatních „vyspělých“ zemí, proudí množství těch, které osud vyhnal hledat šťastnější život mimo jejich domovinu. Logicky proto přibývá těch, kterým naše společnost přezdírá „ilegální migrantí“, čímž kriminalizuje samu jejich existenci. Slovní spojení navíc snadno vede k vytvoření jakési pochybné kategorie „sprostých podezřelých“ (i proto budeme nadále „ilegální migranty“ nazývat „lidé bez dokladů“). Na skutečné zločince – ty, kteří migranty vykořisťují – už tolik pozornosti nezbude. Když nedávno redaktor Lidových novin upozorňoval šéfa cizinecké policie Vladislava Husáka na praktiky mafií vykořisťujících migrantskou práci, vysoko postavený policista odpověděl pohrdavě: „Nás zajímá jen to, jestli je tady /pracovní migrant/ legálně, nebo nelegálně... ten cizinec se rozhodl dobrovolně odjet do ČR, jeho sem nikdo nezval, on sem nemusí jezdit, ať zůstane doma...“ Ve skutečnosti většinu migrantů někdo „pozval“ – ať už agentury či české firmy. Když se ale dostanou do problémů, nezná se k nim.

Neblahé sestřičky: korupce, represe, mafie

V Česku se pracovní migrace týká stovek tisíc lidí (legálně je zde podle ministerstva vnitra 447 tisíc cizinců a většina z nich pracuje), ilegální pobyt podle odhadů přinejmenším desítek tisíc. A jak na ně reaguje Česko? „Cizinecká policie se trochu podobá drakovi, který se čas od času vzbudí a chce po migrantovi nějaký papír. Když ho nedostane, je zle,“ říká Pavel Čížinský, právník, který se migrací dlouhodobě zabývá. Požadavek státu na vyřízení řady formalit (vesměs v češtině) tlačí migranty do područí zprostředkovatelů, kteří umí věci zařídit. Požadavky státu tak vytvářejí závislost migrantů na mafínech. Většina lidí bez dokladů svůj legální status ztratí až po čase, protože nedokáže splnit požadavky státu (často prostě proto, že se v nich ani nedokáže zorientovat). Jen menšina jich do země už přijíždí ilegálně (často závislí na převaděčích) či jako oběti obchodu s lidmi. A zprostředkovatelé svou moc často drasticky využívají. Tzv. „klientí“, spojení se sítěmi z domovských zemí a zároveň s dobrými kontakty na české úřady, si za své služby nechávají královsky zaplatit. Tento mezičlánek mezi migrantem a zaměstnavatelem také migrantům mnohdy zadržuje mzdy. „První získání dokladů stálo 7000 Kč, druhý rok bylo zdarma a třetí rok zase 7000 Kč... Jednou se mi stalo, že mi klient nezaplatil 10 000 Kč. To se děje normálně... vybírají /až/ 1000 USD a pak dávají falešné doklady.“ „Denně pracuji 11-13 hodin, včetně sobot a nedělí... Klientka mi platí 40 Kč/hod, ale kolik jí platí majitel restaurace, to nevím.“ „Párkrát mi nezaplatí. Dluží mi okolo 70 000 Kč, ale když děláte načerno, tak si nemáte ani kde stěžovat.“ Tyto a další výpovědi shromáždil kolektiv sociálních geografů v letech 2005-6 v knize Nelegální ekonomické aktivity migrantů. Ke skupinám lidí žijících v těch nejhrošších, s otroctvím srovnatelných podmínkách, se ale pravděpodobně ani vědci nedostali. Byrokracie vytváří půdu pro korupci, která pro mafii představuje způsob práce, a pro řadu migrantů jediný možný způsob komunikace s úřady. Zkorumpované prostředí zase zpětně vytváří poptávku po byrokracii a represí. „Česko se od západních zemí liší především tím, že západní země snad až příliš uzavírají své hranice, ale k lidem, kterým povolení k pobytu vydají, se většinou chovají relativně lidsky. U nás existují možnosti, jak získat vízum i za velmi podezřelých podmínek, a stát se to pak snaží dohnat o to tvrdší represí uvnitř. Poslední léta fungovala česká migrační politika jako mašinérie na výrobu cizinců bez papírů,“ komentuje situaci Čížinský. Státu se hodí i demonizace zprostředkovatelů. Zapomene-li se na roli byrokracie, snadno jí lze využít k obhajobě represí. „Ty ovšem nemohou ani technicky vzato znamenat žádný řešení. Například kdyby stát skutečně pochytil všechny cizince bez povolení k pobytu, zhroutil by se vězeňský systém, tolik míst v celách prostě nemáme. I kdybychom nebyli proti represím z principu, musíme vidět, že prostě nemohou fungovat,“ dodává Čížinský. Migrantí v Česku každý den čelí

řadě dopadů svého postavení lidí druhé kategorie: počínaje problémy s přístupem k zdravotní péči až po závislost na zaměstnavateli, která často souvisí s vazbou povolení k pobytu na konkrétní pracovní místo. Stát dává migrantům jasně najevo, že nehodí-li se bezprostředně pro práci, kterou místní dělat nechťejí, nemají tu co pohledávat. Do jejich vystrnadění je ochoten i investovat – jak ukázaly programy návratu, které cizincům nabývaly letenku a jednorázovou motivační finanční sumu. I tak nebyly programy moc využívány: české úřady nevaly v potaz, že z nich vylučují ty nejvíce potřebné (lidé bez dokladů v otročím postavení) a že je nabízejí lidem, kteří se pro vidinu práce v Česku často velmi zadlužili a jen tak se jí nevzdají. Mnozí se ilegálně vyhnuli zažádáním o živnostenský list, čím prokázali schopnost adaptace na místní podmínky: práce „na živnosták“ je rozšířenou památkou na iluze počátku devadesátých let, že každý se může stát podnikatelem. Cizineckou policii a Správu uprchlických zařízení ovšem nepobužují její vlastní právníci či poslanečtí asistenti pracující na živnostenský list, pár desítek tisíc migrantských živnostníků ale vadí. Vnitro na ně připravuje hon, patrně pod heslem: kolik lidí dostaneš do ilegality, tolikrát zdůrazníš svou potřebnost. A odpor? Příliš nezaznívá.

Nevládky a hnutí

Cizincům se v českém prostředí věnuje několik nevládních organizací. Dělají záslužnou práci a požadují to, co by bez pochyby lidem bez papírů velmi pomohlo: školení a regulizaci. Za tímto nelibozvučným slovem se skrývá změna jejich statutu z nelegálního na legální. O tomto požadavku ale neslyšíme v ulicích. Nevládní organizace nepředstavují hnutí a jejich způsobem práce je vedle praktické pomoci spíše snaha radit státu v expertních skupinách a diskusích. Což vzhledem ke vstřícnosti státu připomíná dialog s hluchými. Vnitro se navíc aktivně snaží tyto organizace vystradit. Správa uprchlických zařízení využila peníze EU na pomoc cizincům k vytváření vlastních středisek, v nichž lidem, kteří často potřebují zastání proti zvlášť státu, „pomáhá“ jiná státní instituce. „Už vidíme i v praxi, že jedna složka státní správy nepůjde dobrovolně do jakýchkoli sporů s jinou (od úřadů práce až po cizineckou policii). Správa uprchlických zařízení není ochotná jít do konfliktu dokonce ani s komerční sférou, tedy se zaměstnavateli a zaměstnavatelskými agenturami. Oproti nevládkám výrazně omezila potřebnou právní pomoc a intervence v terénu,“ říká k tomu Martina Křížková z časopisu Nový Prostor, která se migrací zabývá dlouhodobě. Migrantské téma potřebuje do ulic a do aktivit radikálních skupin. Je třeba nejen dostat tvořivými akcemi do povědomí požadavek legality pro všechny v Česku žijící cizince, ale i mluvit o sociálních tématech a hledat cesty, jak podpořit migrantskou sebeorganizaci na pracovištích a sebeobranu před mafiozními bosy i českým státem. * * *

Nedávno byl v Praze na pozvání skupiny Kolektivně proti kapitálu francouzský libertinský socialista Yves Coleman. V klubu Cross mluvil i o francouzské síti na pomoc lidem „bez dokladů“. Vyprávěl, jak se jejich aktivit účastní stoupení od anarchistů až po biskupa. Mluvil o největších odboch, které se pustily do organizování migrantů, i o starých členech Komunistické strany Francie, kteří se na sklonku života pochybují o tom, čemu věřili a pomáhali, a proto se přeorientovali na podporu migrantů coby radikální a přitom nepochybnitelně prospěšnou aktivitu. Představil si něco podobného v Česku je takřka nemožné. Biskup by se zajímal spíše o restituce církevního majetku, anarchisté by sepsávali rezoluce, s kým vším nechťejí mít nic společného a do čeho všeho se proto nezapojí – a odbory? Shodly by se nejspíš na vyhoštění všech cizinců bez rozdílu. Pokud jde o staré členy komunistické strany, vesměs o ničem nepochybují a pokud se jejich aktivity věnují cizincům, jedná se o Klub českého pohraničí, vedoucí nacionalistickou válku v řešení o minulosti se sudetskými Němci. Vcelku depresivní obrázek – ale někde se začít musí. Co takhle se na jaře potkat na nějaké antirasistické akci za práva migrantů?

SVOBODU PRO CHEMU!

Na konci září vtrhla do mexické vesnice Dvacatý osmý červen (28/6) federální policie. Převlečená za elektřikáře, hledala předáky radikální rolnické organizace OCEZ (Rolnická organizace Emiliano Zapata), která se již několik desetiletí úspěšně snaží vzdorovat úplatkům a neustupovat v přímém boji o půdu pro chudé indiánské rolníky. Jedním z center OCEZ byla i je právě 28/6. Neuvěřitelný předák OCEZ známý jako Chema byl „elektrikář“ násilím vtažen do auta a odvážen neznámě kam. Lidé z vesnice, kteří se báli, že elektrikář jsou poslušovači místního kasíka a odvázejí ho zabít, se vydali autem za jejich dodávkou. Policie spustila proti nim palbu. Jejich výsledkem jsou dva mrtví a dva zranění. Před pár dny vyšlo

najevo, že Chema byl převezen do federální věznice na severu Mexika, kam jsou posílány spítky obohodů z drogami: a jím lidé obviněni z organizovaného zločinu. Radikální bojovník za práva rolníků se tak dostal do společnosti mnohonásobných vrahů a je s ním tak také zacházeno. O plánovaných akcích na jeho podporu vás budeme informovat.

Jonáš Triang

GLOSA

ODVRÁCENÁ STRANA MĚSÍCE

Nikdo nechce **Miladu**. Po zprávě na Milada.org o chátřání vyklizeného squatu se správce (UIV) přiznal, že o ni žádná instituce nemá zájem a že ji nebude opravovat. V létě ředitelka Zieleniecová tvrdila, že střechu opraví a objekt zabezpečí. *Všichni naopak chtějí **Úřad vlády**. Premiér Fischer, údajně vyděšen hejnem Greenpeace na střeše, opevňuje Strakovku. Více se chce věřit, že ho vyděsili náckové, které už k úřadu nepustil. **Nazi užiteční idioti** tak opět posloužili jako záminka k omezování 99,9% společnosti. Teď jen zbývá připravit zákon, který zakáže demonstrace ve městech. Povolené budou jen protesty v polích, a to ještě pouze v lovecké sezóně. * Náckové se hodí i k sehrání policejního spektaklu o nebezpečných teroristech. Na špek jim poslušně skočila téměř všechna média. Detailní informace a věcnou reakci na razii tak poskytla pouze Antifa.cz. * **Komorous**, který může být mozkiem demonstrativně-silových zásahů proti hnědé scéně (což mu určitě nebrání fašounsky ordolumentempletovat ve vyšehradské garáži), ostrouhal. Při každoroční tahanici o povyšování fízlů prezidentem generálské prýmky nedostal. * Server Belzebub Media upozornil na další vlnu **pouličních útoků** na jihu Francie v reakci na smrt muže zabitého policií. * Francouzská represe posiluje i na Síti. Místní obdoby OSA si vymohly na Brusele, že instalace tzv. digitálních gilotin stínající údajně piráty bude v pravomoci jednotlivých států. * V domácích vodách najela na mělčinu **Česká protipirátská unie**. Narazila s pokusem pověsit na ráhno velkou kauzu „pirátů z Akademie“. U soudu se jí nepodařilo dokázat nic. * V Řecku je stále horko. Po nástupu nové vlády a zvýšených represích v anarchistické čtvrti Atén Exarcheia přišel **útok městské guerilly**. V předvečer 69. výročí bojů Řecka proti nacismu bylo palbou z kalašnikovů postřeleno 5 policistů, informoval Ideozločin.cz * „Pro moc je výhodnější krmít pořádkové jednotky OMON než pracující,“ prohlásil Pjotr Zolotarev, šéf nezávislých odborů v automobilce Avtovaz v reakci na skandální **zásah OMONu** proti ruským důchodcům. * Analýza Stratforu upozorňuje na masivním **vzestup přímých akcí** anarchistických buněk v Mexiku, překlad přinesl CzechFreePress.cz. * Krize doléhá i na české **streetartové celebrity**, místo na zdi začaly malovat na plachty a snaží se je prodat v Chemistry Gallery. * V reakci na FreezeFest a DIY Karneval se na technařských fórech rozběhla diskuze, **co je a není DIY**, část příspěvků dohledáte na Czechtek.bloguje.cz. * Paradoxně ve stínu GenderFuckFestu zůstalo vystoupení kanadské genderové provokatérky usazené v Berlíně **Peaches**, prý jeden z nejlepších koncertů letošního roku. * Letošní **Sametové divadlo** vyvrcholí velkou rekonstrukcí studentského průvodu pod záštitou magistrátního panstva a se sponzoringem soukromých firem. Lepší připomínkou policejního státu však bylo hermetické uzavření Otrokovic při nezdařené nazi provokaci a perzekuce anti-fašistů nebo policejní manévry při návštěvě amerického utěšitele Bidena, který sliboval pokračování radarové taškařice v údajně light (ve skutečnosti ještě tvrdší) variantě. Zdá se, že globální ani lokální přetahovaná nekončí.

DIÁŘ

2. 11.

vyšla **Info Usurpa #14**

ke stažení a šíření na squat.net/praha

9. 11.

Mc Homeless (USA) Riddlore of cve (USA) Zoen (FR), Truhlářská 11 (Praha) benefiční koncert pro Anarchist black cross, další akce v Truhlářské 11 na milada.org/truhla

13. – 17. 11.

Anarchistické dny (Praha)

připravuje infoshop-revolver.cz

13. – 15. 11.

DIY zima v projektu DVP

přihlaš se na projekt-dvp.s.cz

14. 11.

Benefice Veggie Parade

Batalion (Praha) podrobně na veggie-parade.cz

17. 11.

Porn chic zvítězí nad lži a nenávistí / B'kult

Dlouhá 37, (Praha) dekadentní večírek s filmem, překvapením a tím nejlepším z kufříku Tea Jay Iva. – jlbjlt.net

19. 11.

Creative Destruction

Galerie AVU (Praha) projekt založený na technologiích, které v době finanční krize stále inovují a ničí hodnoty zavedených společností, festival spojil autory, kteří nepodporují současné ekonomické modely závislosti na komerčních softwarech – dl.avu.cz

24. 11.

Handa Gote: Rain dance

Divadlo 29 (Pardubice) absurdní temná groteska spojující klišé zábavního průmyslu a skepsi pomalu rostoucí v celé západní kultuře – divadlo29.cz

27. 11.

Buy Nothing Day

v přípravě je i česká varianta, sledujte a-weby

3. 12.

Obvodní soud Praha 2

(Francouzská ulice) proces se squattery z Albertova sledujte milada.org, teta.Milada.org, indeti.ca/squatmilada

7. 12.

Camp for Climate Action

více na climatecamp.org.uk

← **Jeroným Lapka**

LINKY

squat.net – aktuální informace o squattingu po celém světě, stránky i v češtině

nolager.de – evropská iniciativa proti politice EU vůči migrantům a lidem hledajícím azyl

noborder.org – společný web mnoha grassroots skupin z celého světa, které bojují za práva migrantů

Ke sledování dále doporučujeme csaf.cz, czechtek.bloguje.cz, antifa.cz, bloodymary.blog.cz